

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о робним берзама садржан је у члану 97. став 1. тачка 6. Устава Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, број 98/2006), према коме Република Србија уређује и обезбеђује јединствено тржиште; правни положај привредних субјеката; систем обављања појединих привредних и других делатности; робне резерве; монетарни, банкарски, девизни и царински систем; економске односе са иностранством; систем кредитних односа са иностранством; порески систем.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Постојање уређеног робно-берзанског тржишта, индикатор је сигурности и конкурентности одређене привреде, као и елиминисања нетржишних ризика у пословању. Формирање робне берзе има бројне погодности, попут олакшавања закључивања трговинских послова, формирања тржишних цена, њихово временско и просторно уравнотежење, затим пружање веће правне сигурности, подстицања привредног развоја, образовања и обавештавања учесника тржишта о привредним збивањима.

Успостављање савремене робне берзе и развој спот и треминске берзанске трговине доприноси изградњи тржишно оријентисане привреде, а на првом месту сектора пољопривредних производа. Овим законом се успостављају потребни правни и институционални оквири за развој трговања изведеним финансијским инструментима, те пружа основа за увођење механизма којима се елиминишу највећи ризици пословања у Републици Србији.

Доношење Закона о робним берзама је вишеструко корисно и за јавни сектор. Омогућава се организација система подршке пољопривреди посредством тржишних механизам интервенције, а очекивани ефекти укључују ефикасније управљање робним резервама, као и унапређење политике развоја пољопривреде и агробизниса.

У Србији тренутно не постоји адекватан правни оквир за развој робних берзи, па би прецизно регулисање области терминског и спот берзанског пословања кроз свеобухватан Закон о робним берзама, као и јасно дефинисање мера за спровођење Закона, допринело смањивању тренутне изложености привреде ризицима, нарочито малих и средњих предузећа и пољопривредника. На тај начин ће привреда бити у могућности да користи деривате као један од инструмената управљања ризицима, нарочито у домену управљања ризиком цене пољопривредних производа.

Досадашња искуства, анализа постојећег законодавног оквира за развој тржишта робе и инструмената за управљање ризицима, указали су на потребу за доношењем посебног Закона о робним берзама.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНИХ РЕШЕЊА

Први део - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Чл. 1. до 7. Нацрта закона о робним берзама одређују предмет и циљ закона, сходну примену других релевантних прописа и значење појединих појмова у смислу овог закона. Обзиром да је реч о закону којим се утврђује институционални оквир и по први пут нормира делатности робне берзе целисходно је да се прецизно дефинишу одређени појмови неопходни за правилно разумевање и ефикасну примену закона. Приликом дефинисања водило се рачуна о постојећим законским решењима, посебно одредбама закону које регулише тржиште капитала, јер је реч о уско повезаним областима. Законом је дефинисан институт робне берза, као организатора тржишта стандардизованих тржишних материјала (члан 2. став 1. тачка 1)) како би се отклониле потенцијалне недоумице у погледу предмета закона и обима примене. Уводи се категорија стандардизованог тржишног материјала (члан 2. став 1. тачка 4)) као збирног појма за све предмете трговања на робној берзи. Прецизирајући искључиво параметре стандардизације, врста и количина робе којом се тргује на берзи нису унапред ограничене. Током израде Нацрта размотрена је могућност укључења нестандардизованих материјалима, али је закључено да ово решење не би одговарало природи берзанског тржишта и фази у којој се оно налази у Србији, док као алтернатива заинтересованим субјектима увек остају правила облигационог права. Такође, дефинисани су појмови попут маргинског рачуна, иницијалне маргине и минималне маргине, као механизми који доприносе ефикасном и сигурном трговању терминским уговорима на робној берзи. Иницијалана маргина подразумева одређени износ новца које купци и продавци морају да положе на рачун да би уопште могли започети трговање терминским уговорима. Реч је о новцу који остаје у власништву депонента, али њиме ефективно располаже берза и који служи за покривање флукутације вредности уговора проузроковане флукутациом цене. Када износ средстава на рачуну падне испод нивоа предвиђеног минималном маргином, берза ће позвати члана клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора да доплати неопходна средства, како би се маргина вратила на почетну разину. Непоступање по маргинском позиву сматра се повредом правила робне берзе.

У члану 4. предвиђена је сходна примена Закона о тржишту капитала, ако није другачије уређено овим законом. У погледу правног облика организовања робне берзе (члан 5), узимајући у обзир постојеће правне форме привредних друштава предвиђене Законом о привредним друштвима („Сл. гласник РС“ бр. 36/11, 99/11), неопходно је да робна берза буде основана у форми акционарског друштва, имајући у виду потребни основни капитал и изложеност ризику, прописану одговорност и систем управљања и одлучивања. Такође, законом је прецизирано да свако лице може бити акционар, с тим да је ограничено максимално учешћа у капиталу робне берзе до 33 %, а аналогно са тим и

максималан број акција са правом гласа. Ово ограничење се односи и на блиско повезана лица.

Робна берза је дужна због специфичности и значаја послова које обавља да у свом пословном имену на несумњив начин истакне то својство, било употребом назнаке робна берза или сличног прикладног појма. Затим, како се други субјекти не би доводили у заблуду забрањена је употреба ознаке робна берза без основа (члан 6). У члану 7. са циљем заштите учесника у трговању на робној берзи, предвиђена је законска обавеза доношења правила (листинг, трговање, клиринг и салдирање, берзанском суду итд.) на које претходну сагласност даје Комисија за хартије од вредности.

Други део - ДЕЛАТНОСТ РОБНЕ БЕРЗЕ

У чл. 8. до 13. Нацрта закона, који се односи на делатност робне берзе прецизирани су општи услови и основни послови робне берзе, који се пре свега манифестују у стварању услова за ефикасно и транспарентно обављање трговне и извршења преузетих обавеза. Робна берза у модерним тржишним токовима преузима додатне послове у односу на традиционално поимање улоге берзе у организовању листинга и повезивању понуде и тражње, те је предвиђено да робна берза преузима на себе (члан 8): организовање једног или оба тржишта, стандардизацију и креирање стандардизованих тржишних материјала, одређивање иницијалне и минималне маргине, клиринг и салдирање трансакција и друге послове у циљу адекватног успостављања и спровођења стабилног система трговања стандардизованим тржишним материјалима. У оквиру додатних послова (члан 9) оставља се могућност предузимања активности на јачању значаја и потпунијег искоришћавања потенцијала овог вида организовања трговине. Посебна пажња је усмерена на прецизирање забрањених послова, у циљу остваривања постављених захтева у погледу непристрасности и професионалности. Изричито је искључена могућност непосредног трговања берзе стандардизованим тржишним материјалима, као и давања савета о избору инвестиционог друштва и о избору тржишног материјала. Затим, како би се избегле евентуалне нејасноће, прецизирано је да робна берза не може организовати трговање девизама, ефикасним страним новцем и племенитим металима(члан 10).

Чланство на робној берзи (члан 11) одређено је као искључиво право инвестиционих друштава који испуњавају услове предвиђене овим законом. Међутим, чланству у робној берзи и статус акционара робне берзе се међусобно не искључују. Такође, остављена је могућност да, поред чланова робне берзе, трговину обављају и Република Србија и Народна банка.

Законом је предвиђена обавезна претходна сагласност Комисије за сваку конкретну робу и термински уговор који се укључују у листинг стандардизованих тржишних материјала (члан 12). Висина потраживања робне берзе за поједине услуге унапред је прописана тарифником, и не може бити предмет слободне оцене берзе у индивидуалним случајевима (члан 13).

Чл. 14. до 24. се уређује трговање на робној берзи, које је подељено на два тржишта. Критеријум раздвајања је рок извршења уговорне обавезе, односно испоруке робе која је

предмет трговање. У случају да је реч о року извршења уговорне обавезе дужем од 5 дана, организује се посебно тржиште терминских уговора. Реч је о изузетно погодном механизму који доприноси већем промету и сигурнијем пословању. На овај начин се уводи у наш правни систем могућност несметаног трговања терминским уговорима на организованом тржишту, на коме постоје бројни механизми ублажавања и елиминисања ризика.

Спот тржиште, или како је у овом закону одређено као тржиште робе (чл. 14. до 19) карактерише рок извршења уговорне обавезе краћи од 5 дана, као и мања изложеност ризику. То је уобичајени рок предвиђен за испоруку предмета уговора у досадашњој пракси. У погледу лица овлашћених да тргују на овом тржишту, предвиђено је решење које се у одређеној мери разликује у односу на упоредну праксу и традиционална решења, али одговара потребама нашег пословног окружења. Прописано је да се поред инвестиционих друштава, као чланова берзе, трговина на овом тржишту одвија преко овлашћених берзанских службеника, који као запослени у робној берзи тргују у својству заступника, у име и за рачун својих клијената, домаћих правних лица и предузетника (члан 15). Решење је инспирисано постојећом успешном праксом Продуктне берзе која на сличан начин послује као предузеће за робно-берзанско посредовање и информисање. Овим се заинтересованим субјектима олакшава приступ робној берзи, посебно учесницима на тржишту који спадају у категорије средњих и мањих предузећа (*SME*), као и пољопривредних газдинстава, и оставља могућност избора заступника на тржишту робе, с тим да је робна берза дужна да обезбеди симетрију информација и равноправност пословања. Ово законско решење треба да обезбеди стабилност тржишта, с тим да је постојање овлашћених берзанских службеника орочено до момента када на појединачној робној берзи на тржишту робе промет остварен преко овлашћених берзанских службеника буде мањи од 30 % укупног годишњег промета оствареног на тржишту робе. Наступање ове околности констатује Комисија својим актом.

Клиринг и салдирање који врши посебан организациони део робне берзе у њеном саставу, обезбеђује поузданост нарочито у случају великог дневног обима трговања и претње да се обавезе не могу правилно утврдити и извршити. Успешно функционисање клиринга и салдирања предуслов је за адекватно функционисање механизма заштите и исплату новчаних средстава из заштитиног фонда. Најновија тенденција је да се клириншке куће, које су се у прошлости издвојиле из система берзи, враћају и поново постају њихов део, јер се на берзама налази средиште пословања. Чланство у клирингу и салдирању (члан 17) стиче се уплатом предвиђених средстава на име чланарине и средстава обезбеђења. На овај начин се елиминише могућност закључења уговора и преузимања обавеза поводом истих, без претходно положене гаранције за случај неизвршења. Берза на овај начин има увид у биланс сваког појединачног члана клиринга и салдирања.

Постоји квалитативна и квантитативна разлика у погледу клиринга и салдирања на тржишту робе у односу на тржиште терминских уговора. На тржишту робе клиринг и салдирање (чл. 16. до 18) обавља послове обрачуна међусобних дуговања и потраживања,

по основу трансакција, и њихово извршење, затим управљање заштитиним фондом и друге стручне и административне послове. Чланови клиринга и салдирања на тржишту могу бити инвестициона друштва и клијенти овлашћених берзанских службеника.

Робна берза је дужна да отвори посебан наменски збирни рачун (члан 19) за потребе несметаног извршавања новчаних обавеза по основу трансакција на тржишту робе. Средства на збирном рачуну не могу бити предмет принудне наплате, нити део стечајне или ликвидационе масе робне берзе и банке у којој се воде.

Чл. 20. до 24. Нацрта закона уређује се тржиште терминских уговора. У питању је савремено тржиште које доноси бројне предности, попут умањења ризик за продавце и купце на робној берзи у односу на ванберзанску трговину, умањења трошкове проналажења друге уговорне стране кроз функцију просторног повезивања и обезбеђења показатеља неопходних за пословно планирање. Услед непостојања релевантног законског оквира, до сада је 95 % укупног промета и закључених послова имао карактер промтних послова, односно послова купопродаје са авансним плаћањем и испоруком предмета у року од 5 радних дана од датума закључења берзанског посла. Само 5% промета су послови купопродаје „на зелено“, који подразумевају 100% авансно плаћање, са одложеном испоруком у неком будућем периоду. Међутим, реч је о нестандардизованој форми уговора, те нису могли бити дефинисани као берзански термински уговори, који представљају далеко сигурнију форму уговорног обавезивања. Непостојање тржишта стандардизованих терминских уговора негативно је утицало на конкурентност наше привреде посебно, малих и средњих предузећа.

У погледу клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора чланови су једино инвестициона друштва, јер је реч о тржишту на коме су они искључиво овлашћени да тргују, с тим да њихови клијенти могу бити сва домаћа и страна лица (члан 22) Дакле, странам заинтересованим лицима је омогућен приступ берзанском тржишту под истим условима као и домаћим учесницима. Обзиром на природу терминских уговора, систем клиринга и салдирања на овом тржишту је комплексан и подразумева већи број послова које овај организациони део берзе треба да обавља. Пошто основна предност овог тржишта заштита од ризика промене цене, и подразумева доспеће извршења обавезе у неком будућем периоду, поред обрачуна међусобних дуговања и потраживања, по основу трансакција, и њихово извршење, неопходно је за ту сврху водити евиденцију и шифрарник врста ових уговора, регистровати их на рачунима чланова клиринга и салдирања, вршити упис права трећих лица и друге послове управљање рачунима чланова (члан 21). У члану 23. прецизирано је да робна берза отвара и води код пословне банке маргинске рачуне чланова крилинга и салдирања, с тим да средства на овим рачунима не могу бити део имовинске, стечајне или ликвидационе масе робне берзе односно банке у којој се воде.

Један од механизма регулисања поремећаја трговања на робној берзи јесте престанак и суспензија чланства (чл. 18. и 24). Реч је о мери усмереној против појединачних учесника који могу негативно утицати на трговање на робној берзи.

Категорија суспензија чланства уводи се као одговор на ситуације које захтевају хитно реаговање, јер постоји основана сумња да ће се нарушити или угрозити правилан рад берзе.

Трећи део - УСЛОВИ ЗА РАД И ОРГАНИЗАЦИЈА РОБНЕ БЕРЗЕ

Чл. 25. до 31. Нацрта закона уређују критеријуме у погледу услова за рад и организацију робне берзе.

Предвиђен је минимални капитал у износу од 30.000.000 динара на основу процене изложености ризику и обиму пословања, као и обавеза робне берзе да константно одржава прописано ниво капитала. Ове средства служе за покривање текућих трошкова рада робне берзе и накнаду штете проузроковане грешком робне берзе.

У делу „Сукоб интереса, кадровска оспособљеност, организациона и техничка опремљеност“ (чл. 26. до 31) уведена је у наш законодавни систем могућност организовања трговања на тржишту робе на робној берзи преко овлашћених берзанских службеника, с тим да је у том случају прописан минималан број ових лица која поседују дозволу за обављање послова пружања инвестиционих услуга и активности. Берза је одговорна уколико онемогући овим лицима да самостално и независно обављају заступање клијената. У погледу кадровске оспособљености робне берзе (члан 27), закон прописује да су дозволу за обављање послова пружања инвестиционих услуга дужна да имају најмање 3 запослена лица. Органи робне берзе (члан 31) се одређују статутом или оснивачким актом у складу са Законом о привредним друштвима, с тим да су законом одређена лица која се сматрају неподобним да буду чланови органа, како би се спречило да лица која су запослена односно која се налазе на руководећим позицијама у повезаним субјектима, односно са њима блиско повезана лица, дођу у сукоб интереса.

Четврти део - УНУТРАШЊА КОНТРОЛА ТРГОВАЊА И БЕРЗАНСКИ СУД

Чл. 32. и 33. предвиђају услове под којима се, као обавезна, организује унутрашња контрола пословања на робној берзи. Унутрашња берзанска контрола уређује се овим законом, статутом и другим правилима берзе. Предмет контроле је сигурност, законитост и стабилност пословања, те понашање учесника на берзи и остваривање њихових права и обавеза, дакле целокупно пословање како саме берзе тако и њених чланова. Чиниоци који могу да утичу на ефикасан унутрашњи надзор су људски ресурси у погледу добро обучених кадрова способних да открију злоупотребе и неправилности у трговању, доступност информација и омогућавање приступа потребним информацијама, те могућности изрицања и спровођења санкција за кршење прописа и правила берзе. Будући да је непосредни организатор трговања, берза је надлежна за спровођење директне и континуиране контроле над члановима, овлашћеним берзанским службеницима и њиховим клијентима и у могућности је да реагује и у случају најмањих поремећаја. Обавештавање Комисије за хартије од вредности као екстерног контролора подразумева

јачање система надзора и захтева уску сарадњу. Неопходно је да берза у вршењу ових овлашћена не крши принципе једнакости и сразмерности.

Да би робна берза постигла свој циљ и обезбедила ефикасну, масовну и континуирану трговину стандардизованим тржишним материјалном, неопходно је да има и адекватан систем за решавање спорова насталих у вези са берзанским уговорима. Поступак пред редовним судовима не задовољава потребе брзог решавања спорова и познавања специфичности функционисања берзанског тржишта. Супротно, реч је о имовинским споровима о правима којима странке слободно располажу, што ове спорове чини подобним за решавање путем арбитраже. Законом о арбитражи („Сл. гласник РС“, број 46/06) утврђује се могућност оснивања сталних арбитражних институција, на чији рад би се сходно примењивале одредебе овог закон. Берза је дужна да установи Берзански суд и донесе правила о положају, организацији, саставу, избору, судијама, надлежности, финансирању, поступку, трошковима и другим питањима значајним за његов рад да би обезбедила правилан, независан и законит рад арбитра. Належност овог суда заснива се споразумом странака, закључењем уговора о чланству. Одлуке овог суде представљају извршне исправе, али и искључиви основа за исплату средстава из заштитног фонда оштећеној страни. Оснивање посебне арбитраже је општа тенденција у упоредној пракси, тако да свака значајнија берза у свету има своју арбитражу. Пример успешног функционисања арбитраже представља Арбитража при Чикашкој робној берзи (*Chicago Mercantile Exchange*) која је конципирана на тај начин да је њен приоритет брзо одлучивање, јасна и једноставна процедура. У случајевима када вредност спора прелази 5.000,00 УСД, могуће је саслушање странака. Свака од страна одговорна је за позивање и довођење евентуалних сведока. На овај начин, арбитражни панел редовно доноси одлуке наредног јутра након дана завршетка процеса. Уколико пресуда арбитраже има кондемнаторни карактер везан за исплату одређене суме новца, рок за упату је три дана. Није предвиђен другостепени орган унутар саме арбитраже.

Пети део - ЗАШТИТНИ ФОНДОВИ

Чл. 34. до 40. Нацрта закона уређују заштитне фондове, односно средства за покривање губитака по основу неизвршња обавеза уговорних страна. Реч је специфичном механизму за повећање сигурност трговања на робној берзи, јер је прописана обавеза чланства и полагања средстава обезбеђења у виду уплата фонду пре закључења берзанског посла за чланове клиринга и салдирања на тржишту робе, односно тржишту терминских уговора. Заштитни фонд представља имовинску масу, а не правно лице, а образује се посебно за свако тржиште и води на одвојеним рачунима, независно од рачуна берзе. Ова средства се враћају члану по уредном извршење преузетих обавеза. Како би се спречиле злоупотребе, средства заштитног фонда прикупљају се из прописаних извора и имају јасно одређену намену, те је употреба у друге сврхе кажњива. Такође, ова средства не могу бити предмет принудне наплате, нити део стечајне и ликвидационе масе робне берзе.

Шести део - ИНВЕСТИЦИОНА ДРУШТВА НА РОБНОЈ БЕРЗИ И РОБНИ ФОНДОВИ

Чл. 41. до 56. Нацрта закона уређују пословање инвестиционих друштава на робној берзи и робне фондове. Предвиђене су посебности инвестиционих друштава и робних фондова у односу на постојећу регулативу у законима који уређују тржиште капитала, односно инвестиционе фондове, имајући у виду њихово учешће на специфичном тржишту робне берзе.

Да би инвестициона друштва могла да тргују на берзи, односно да би постали њени чланови неопходно је да имају дозволу Комисије за хартије од вредности за пружање инвестиционе услуге и активности у вези са стандардизованим тржишним материјалом (члан 41). Затим, капитал друштва мора да испуни прописане услове у погледу висине новчаног дела, како би се обезбедила поузданост пословања и умањио ризик од проузроковања штете клијентима. Зависно од врсте и ризичности делатности прописани су минимални износи. Када друштво обавља активности које генеришу неупоредиво мањи ризик, попут пријема и преноса налога који се односе на продају и куповину стандардизованог тржишног материјала, односно извршење налога за рачун клијента, минимални капитал инвестиционог друштва износи 6.000.000 динара. Висина минималног капитала је опредељена износом потенцијалних губитака који могу да настану због ризика у пословању друштва, попут доцње или неиспуњења обавеза сауговорник, ненаплата провизије, како би инвестиционо друштво могло да опстане и настави пословање и ако се ризици остваре. Уколико друштво има минимални капитал прописан за ризичнију делатност, аутоматски испуњава услов у погледу капитала за обављање мање ризичних послова, те није потребно за ову сврху имати додатни капитал. Инвестиционо друштво мора да буде кадровски оспособљено, технички и организационо опремљено (члан 43) како би правилно и континуирано обављало своју делатност. Компјутерска техника и информациони системи, треба да обезбеде тачност и поузданост у прикупљању и коришћењу пословних података. Важно је имати на уму потребу компатибилност са информационом системом робне берзе.

Као неопходан услов за учешће инвестиционог друштва у трговању на робној берзи, прописан је минималан број лица са дозволом Комисије за пружање одређених инвестиционих услуга у вези са стандардизованим тржишним материјалом, која морају бити запослена на неодређено време. Циљ који се жели постићи овим захтевом јесте адекватна стручност и специјализованост ових субјеката, због које они и имају ексклузивно право чланства и трговања на робној берзи. Прописани су начин и услови за стицање ових дозвола, у погледу положеног стручног испита, одсуства правних последица осуде и година радног искуства (члан 44). Да би се избегле недоумице у погледу правног статуса постојећих инвестиционих друштава, закон регулише да инвестициона друштва основана у складу са законом о тржишту капитала, могу обављати послове инвестиционих друштава на робној берзи, у случају испуњења услова предвиђених овим законом, пре свега услова у погледу кадровске структуре и потребних дозвола и сагласности Комисије.

Нацрт закона садржи категорију робних фондова (члан 47), као институција колективног улагања која прикупља и улажу новчана средства превасходно у различите врсте стандардизованих тржишних материјала, како на домаћим тако и на страним робним берзама. Робни фонд може да се оснује у форми отвореног инвестиционог фонда у складу са прописима који регулише инвестиционе фондове. Управљање је у складу са поменутим правилима поверено је друштву за управљање, с тим да то могу бити и постојећа друштва која испуне додатне услове порписане Законом о робним берзама (члан 49). Прописан је износ минималног новчаног дела капитала друштва за управљање као и обавеза његовог одржавања (члан 51). Ради спречавања злоупотребе и остваривања прокламованог циља робног фонда законом је ограничена могућност располагања средствима фонда. Имовина фонда је одвојена од имовине друштва за управљање и инвестиционог друштва, као члана клиринга и салдирања, чији је клијент друштво за управљање, те не може бити предмет залогe и део стечајне или ликвидационе масе ових субјеката (члан 54).

Седми део - ПОВРЕДЕ ИНТЕГРИТЕТА ТРЖИШТА

Чл. 56. до 61. Нацрта закона садрже одредбе о повредама интегритета тржишта, односно забранама злоупотреба на тржишту. Предвиђене су забране различитих облика радњи које учесници берзанске трговине преузимају у намери промене текуће цене стандардизованих тржишних материјала укључених у листинг противно деловању тржишних закона, како би себи или другима прибавили имовинску корист. Овакво недозвољено понашање актера на робној берзи наноси штету другиму учесницима у трговању, самој робној берзи, а зависно од утицаја и значаја робне берзе у укупном привредном промету и другим привредним субјекте ван берзанског тржишта. Кажњиво је посредно и непосредно учешће у преварим радњама које се предузимају у циљу довођења у заблуду другог лица. Недозвољена пракса трговања (члан 57) подразумева предузимање радњи у циљу постизања цена које не одговарају стварном односу понуде и тражње применом недозвољених средстава и закључењем фиктивних уговора којима се ствара привид трговања и учесталост трансакција, а да се при томе стварни власник не мења. Забрањено је неодговарајуће извршавање налога и упаривање са налозима клијента (члан 59), јер се на овај начин крши законска обавеза свих учесници на робној берзи да приликом заступања у трговини извршавају налоге клијената савесно, благовремено и у њиховом најбољем интересу. Закон изричито забрањује злоупотребе (члан 60). Законом је дефинисана инсајдерска информација и санкционисана њена недозвољена употреба, чиме се жели максимално умањити нетржишни ризици и сачувати интегритет берзанског тржишта (члан 61).

Осми део- НАДЗОР

Члан 62. Нацрта закона се односи на надлежност за доследну и правилну примену овог закона, која је поверена Комисији за хартије од вредности, као регулаторном телу у односу на организована тржишта капитала и ефеката, и која ће у складу са планом надзора на основу процене ризика на робно-берзанском тржишту вршити надзор у складу са овим законом и законом којим се уређује тржиште капитала. Надзор подразумева непосредну контролу, пре свега пословања и активности које представљају највећи системски ризик у смислу обима и врсте трансакција у оквиру послова својствених за робну берзу.

Девети део - КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

У члану 63. Нацрта закона, уводи се посебно кривично дело против интегритета тржишта, чиме се санкционишу најтеже повреде правила прописаних овим законом, односно забрањене радње из чл. 56. до 61. Реч је о радњама које могу у великој мери утицати на стабилност тржишта, те су потенцијане штете за учеснике такве да оправдавају прописану казну затвора од 6 месеци до 5 година. Посебан квалификовани облик предвиђен је у случају наступања тешког поремећаја на тржишту или ако је остварена имовинска корист преко 5.000.000 динара.

У члану 64. је прописан привредни преступ за поступање правних лица, инвестиционих друштава и друштава за управње робним инвестиционим фондовима супротно одредбама овог закона, без одговарајуће дозволе. Уз привредни преступ може се правном лицу, односно одговорном лицу изрећи и одговарајућа заштитина мера сразмерана озбиљности повреде.

У члану 65. је садржана прекршајна казна за повреде поједних одредаба овог закона.

Десети део – ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Чл. 66. и 67. Нацрта закона садрже прелазне и завршне одредбе, којима је предвиђена одложена примена закона, по истеку шест месеци од његовог ступања на снагу, ради усклађивања статуса и пословања привредних субјеката који се баве одређеним аспектима робно-берзанског пословања, у време доношења овог закона, као и стварања организационих и техничких услова за његову примену, од стране заинтересованих привредних субјеката. Поред тога, предвиђени су рокови за Комисију за хартије од вредности да донесе подзаконске акте за које је овлашћена овим законом, организује наставу и полагање испита за стицање звања у складу са овим законом, као и да организује посебну организациону јединицу у свом саставу, за послове примене овог закона.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије.